

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

VALSSI-KÄSIKIRJA

Tietoa varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmästä
Valssista ja sen hyödyntämisestä arvioinnissa

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Sivi Harkoma | Tuomas Sarkkinen | Janniina Vlasov

Päivittyvä dokumentti

Viimeinen päivitys 25.7.2023

Sisällys

1. Valssi on varhaiskasvatuksen laadunhallinnan tukipalvelu	3
1.1. Valssin käyttäjätunnusten hakeminen ja myöntäminen	3
1.2. Ajantasaiset Varda-tiedot ovat edellytys Valssin käyttöönotolle.....	4
1.3. Valssia käyttävien henkilöiden roolit ja tehtävät.....	5
1.4. Valssiin liitettävät monipuoliset kansalliset arviointityökalut	6
2. Arviointi on osa laadunhallintaa	7
2.1. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan keskeiset elementit	8
2.2. Kehittävä arviointi Valssissa	10
3. Valssin hyödyntäminen arviointiprosessissa	11
3.1. Arviointiprosessin valmistelu	12
3.2. Tiedonkeruu Valssilla	13
3.3. Valssilla toteutetun tiedonkeruun raportointi.....	15
3.4. Yhteinen keskustelu ja reflektointi	16
3.5. Tulosten määrittely ja kehittämissuunnitelman laatiminen.....	19
4. Arviointitiedon tarkastelu ja kehittämisen käynnistäminen.....	21
4.1. Määrällisen arviointiraportin tulkinta.....	21
4.2. Keskustellen tuotetun tiedon hyödyntäminen	23
4.3. Kehittämistoimenpiteistä sopiminen.....	24
4.4. Jatkoimenpiteet ja kehittämisen seuranta.....	24
4.5. Tavoitteena monipuolinen ja vaikuttava arviointi.....	25
5. Lähteet	26

1. Valssi on varhaiskasvatuksen laadunhallinnan tukipalvelu

Valssi on Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin ylläpitämä varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä. Järjestelmä on kehitetty tukemaan kunnallisia järjestäjiä ja yksityisiä palveluntuottajia heidän laadunhallinnassaan. Tässä julkaisussa kuvataan Valssin liittäminen toimijan laadunhallinnan kokonaisuuteen, Valssilla toteuttavan arviointiprosessin eri vaiheet sekä järjestelmää käyttävien tehtävät ja roolit prosessin aikana.

Valssin avulla kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatusorganisaatioissa ja päiväkodeissa voidaan ottaa käyttöön monipuolisia työkaluja niin varhaiskasvatuspalveluja tukevien rakenteiden kuin toiminnan sisältöjen arviointiin. Työkalut eivät ole julkisesti saatavilla ja niitä voi hyödyntää arvioinnissa ja tiedonkeruussa vain Valssilla.

Valssi-järjestelmällä tiedonkeruu voidaan toteuttaa sujuvasti koko organisaatioissa. Tiedonkeruun päätyttyä Valssista on mahdollista saada toimijakohtainen arviointiraportti. Raporttia tarkastellaan ja siitä keskustellaan yhdessä niin organisaation johdossa kuin päiväkodeissa.

Päiväkodeissa henkilöstö yhdessä johtajan kanssa määrittelee arvioitavaan teemaan liittyvät keskeiset vahvuudet ja kehittämiskohteet, sopii kehittämisen toimenpiteistä sekä niiden seurannasta. Johtaja tallentaa päiväkodin arvioinnin yhteenvedon Valssiin ja tiedottaa tuloksista huoltajille.

Organisaation johdossa voidaan puolestaan tarkastella arviointiraportin lisäksi päiväkotikohtaisia arvioinnin yhteenvedoja sekä organisaatiota koskevaa muuta tietoa kuten asiakaspalvelukyselyitä. Tiedon pohjalta kuvataan koko organisaatiota koskevat vahvuudet, kehittämiskohteet ja laaditaan toimenpide- ja seuranta-suunnitelmat. Kun arviointi on päätöksessä, arviointitulokset tallennetaan Valssiin, ne julkaistaan organisaation päättämällä tavalla ja tuloksista tiedotetaan henkilöstöä, huoltajia, sidosryhmiä sekä päätöksentekijöitä.

Lisää tietoa ja materiaaleja arvioinnin tueksi sekä kuvaukset kansallisista arviointityökaluista löytyy [Karvin kotisivuilta](#).

Valssin käyttöehdot, tekniset käyttöohjeet ja usein kysytyt kysymykset löytyvät Valssin [wiki-sivuilta](#).

Valssin käyttö on maksutonta. Valssin käyttöliittymä on selainpohjainen, eikä järjestelmän käyttöön tarvita erillistä lisenssiä. Tunnukset saatuaan järjestelmään voi kirjautua [tästä linkistä](#).

1.1. Valssin käyttäjätunnusten hakeminen ja myöntäminen

Valssi on kaikkien kunnallisten varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien käytössä 1.8.2023 alkaen. Valssin käyttöönotosta ja käyttöön otettavista arviointityökaluista päättää aina kunnan varhaiskasvatuksen tai yksityisen palveluntuottajan johto. Yksittäiset päiväkodit eivät ota Valssia käyttöön itsenäisesti, ellei kyseessä ole yksityisen palveluntuottajan ainoa päiväkotitoiminta. Ottamalla Valssin käyttöönsä varhaiskasvatustoimijat ja Valssin käyttäjät hyväksyvät käyttöehdot.

Valssin käyttöönottoon valmistautuessa varhaiskasvatustoimijoiden on tärkeää tarkastella omaa laadunhallintaansa ja siihen liittyvää vastuunjakoa. On hyvä pohtia sitä, ketkä toimivat organisaation Valssi-pääkäyttäjinä ja sopia tästä hyvissä ajoin. Näin pääkäyttäjillä on aikaa perehtyä Valssin toimintaperiaatteisiin ja tuki-materiaaleihin. Pääkäyttäjät ja toteuttajat käyttävät Valssia omilla henkilökohtaisilla käyttäjätunnuksillaan. Valssi-pääkäyttäjää tulee olla vähintään kaksi.

Opintopolun vastuukäyttäjät voivat myöntää Valssi-pääkäyttäjäoikeuksia kunnalliselle varhaiskasvatustoimijalle 1.8.2023 alkaen. Opintopolun vastuukäyttäjä myöntää oikeudet yhdelle tai useammalle pääkäyttäjälle, jotka voivat sen jälkeen myöntää oikeudet kunnan muille Valssi-pääkäyttäjille ja toteuttajille. Mikäli tulevalla Valssi-pääkäyttäjällä on olemassa olevat tunnukset Opintopolku-palveluun (esim. Varda-käyttöoikeus), hän hakee Valssi-pääkäyttäjäoikeutta Opintopolussa. Mikäli henkilöllä ei ole Varda-käyttöoikeuksia, hänen tulee lähettää pyyntö Valssi-pääkäyttäjäoikeuksista sähköpostitse Opintopolun vastuukäyttäjälle. Vastuukäyttäjä kutsuu henkilön Opintopolkuun ja myöntää Valssi-pääkäyttäjäoikeuden.

Yksityisen palveluntuottajan Varda-pääkäyttäjä hakee Valssi-pääkäyttäjäoikeutta Opintopolussa ja Opetushallitus myöntää oikeuden Karvin valtuuttamana. Valssin käyttö edellyttää, että palveluntuottajalla on voimassa olevat Varda-käyttöoikeudet. Jos käyttöoikeuksia ei ole tai ne ovat vanhentuneet, ne tulee ensin hakea uudelleen. Varda-pääkäyttäjän anoo Valssi-pääkäyttäjäoikeutta virkailijan Opintopolusta omien tietojensa kautta. Usein pienillä yksityisillä palveluntuottajilla pääkäyttäjät tarvitsevat myös toteuttajaoikeudet. Toteuttajaoikeuden voi anoa samaan aikaan. Pääkäyttäjäoikeudet myönnetään y-tunnustasoisesti. Jokaisella y-tunnustasoisella toimijalla tulee olla kaksi pääkäyttäjää, jotka voivat olla myös toteuttajia. Kun Opetushallitus on myöntänyt tunnukset ensimmäiselle Valssi-pääkäyttäjälle, tämä voi myöntää Valssin käyttöoikeuksia organisaation muille pääkäyttäjille ja toteuttajille.

1.2. Ajantasaiset Varda-tiedot ovat edellytys Valssin käyttöönotolle

Valssiin liitetään tietoja varhaiskasvatuksen tietovarannosta Vardasta. Kun varhaiskasvatustoimija käynnistää tiedonkeruun Valssilla, järjestelmä hakee Vardasta arvioinnin toteuttavan järjestäjän tai palveluntuottajan organisaatiota koskevia taustatietoja sekä arviointiin vastaavan henkilöstön henkilötietoja. Valssin käyttö edellyttää, että organisaation ja henkilöstön tiedot on tallennettu Vardaan oikein ja ne ovat ajan tasalla. Lisäksi arviointiin osallistuvalla päiväkodin henkilöstölle tulee hankkia omat, henkilökohtaiset työsähköpostiosoitteet. Työsähköpostiosoitteet tarvitaan, jotta päiväkodin johtaja voi lähettää arviointilomakkeita henkilöstölleen. Toimipaikka- tai ryhmäkohtaisen sähköpostiosoitteen tallentaminen työntekijän tietoihin on kielletty. Henkilöstön työsähköpostiosoitteet tallennetaan Vardaan samalla tavalla kuin muutkin työntekijätiedot. Tietojen tallennus edellyttää, että varhaiskasvatustoimijan järjestelmätoimittajalla on valmius integraatioon, eli työsähköpostikentän siirtämiseen.

Arviointilomakkeisiin voi vastata henkilöstön lisäksi myös muita vastaajia, kuten organisaation johto, päiväkodin johtajat tai muut varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Muiden vastaajien työsähköpostiosoitteiden tai muiden tietojen ei tarvitse olla Vardassa ja pääkäyttäjä kirjoittaa lähetysvaiheessa itse ne sähköpostiosoitteet, joihin arviointilomakkeen vastauslinkki lähetetään.

Valssin käyttöönottoon valmistautuessa on tärkeää huolehtia siitä, että kaikki henkilöstöä ja toimipaikkoja koskevat Varda-tiedot ovat ajan tasalla. Varda-tietojen tarkistamiseen ja päivittämiseen kannattaa ryhtyä hyvissä ajoin yhdessä Valssi-pääkäyttäjän, Varda-pääkäyttäjän ja järjestelmätoimittajan kanssa, jotta tiedonkeruu Valssilla onnistuu ilman ongelmia. Mikäli Varda-tietojen tallentamisessa on ongelmia, lisätietoa löytyy Vardan sivuilta ja käyttöohjeista.

1.3. Valssia käyttävien henkilöiden roolit ja tehtävät

Valssissa on erilaisia käyttäjärooleja: ylläpitäjät, pääkäyttäjät, toteuttajat ja vastaajat. Ylläpitäjät ovat järjestelmän omistaja Karvi ja järjestelmän digitaalisesta kehittämisestä vastaava CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy.

Valssi-pääkäyttäjä on kunnallisen tai yksityisen varhaiskasvatustoimijan valtuuttama henkilö, jonka työtehtäviin liittyy varhaiskasvatuksen laadunhallintaa, arviointia ja kehittämistä. Pääkäyttäjiä tulee olla vähintään kaksi, jotta he voivat hallinnoida toistensa tunnuksia. Valssi-pääkäyttäjällä on myös oikeudet myöntää muita oikeuksia organisaatiossaan.

Pääkäyttäjän tehtävä on:

- jakaa Opintopolussa Toteuttaja-käyttöoikeuksia järjestelmään
- kutsua ja hallinnoida Valssi-käyttäjiä (Pääkäyttäjä, Toteuttaja) oman organisaationsa sisällä
- huolehtia, että toimipaikkojen tiedot ovat ajan tasalla Vardassa yhteistyössä Varda-pääkäyttäjän kanssa
- ottaa arviointilomakkeita käyttöön valitsemilleen toimipaikoille
- lähettää arviointilomakkeita johtajille tai asiantuntijoille
- seurata tiedonkeruun tilannetta
- tarkastella toimijatasoisia arviointiraportteja ja toimipaikkojen yhteenvetoja
- kirjata toimijan julkaistavat arviointitulokset Valssiin

Valssi-toteuttaja on päiväkodin johtaja, joka vastaa johtamansa toimipaikan tai johtamiensa toimipaikkojen laadunhallinnasta, arvioinnista ja kehittämisestä. Toteuttaja voi olla myös varajohtaja, mikäli vastuuta halutaan jakaa toimipaikoissa.

Toteuttajan tehtävä on:

- lähettää arviointilomakkeita toimipaikkansa työntekijöille
- seurata tiedonkeruun tilannetta
- tarkastella toimijatasoisia arviointiraportteja ja toimipaikkojen yhteenvetoja
- tehdä toimipaikkansa arvioinnin yhteenvedon

Henkilöstö ei käytä Valssi-käyttöliittymää tai kirjaudu järjestelmään. Arviointilomakkeeseen he vastaavat sähköpostiinsa lähetetystä linkistä. Henkilöstö osallistuu lisäksi pohdinta- ja arviointikeskusteluihin.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan ja toiminnan sisältöihin liittyvät arviointilomakkeet on tarkoitettu ensisijaisesti päiväkotien henkilöstölle, sillä ne pohjautuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Esiopetuksen henkilöstö voi hyödyntää lomakkeita soveltuvin osin, mutta eivät voi välttämättä vastata arviointilomakkeeseen, mikäli heidän tietojaan ei ole tallennettu Varaan. Perhepäivähoitajille kehitetään omat lomakkeet myöhemmin.

Lapset eivät käytä Valssia, vaan henkilöstö varmistaa heidän mahdollisuutensa vaikuttaa varhaiskasvatukseen muulla tavoin. Henkilöstö huolehtii myös huoltajien osallisuudesta. Valssiin ei tule huoltajalomakkeita ainakaan käyttöönnoton alkuvaiheessa.

1.4. Valssiin liitettävät monipuoliset kansalliset arviointityökalut

Valssiin liitetään runsas määrä arviointityökaluja, joista kunta tai yksityinen palveluntuottaja voi valita omiin tarpeisiinsa parhaiten sopivan. On tärkeää tiedostaa, että varhaiskasvatusoimijat saavat kansalliset arviointityökalut käyttöönsä vain Valssin kautta. Työkaluilla toteutettuja arviointiedonkeruita saa tehdä ainoastaan Valssilla.

Valssin arviointityökalut on jaettu laadun rakenne- ja prosessitekijöihin. Tämä jako mukailee suomalaisen varhaiskasvatukseen laadittuja laatuindikaattoreita, eli tutkimusperustaisia kuvauksia laadukkaan varhaiskasvatuksen olennaisista ja tavoiteltavista ominaisuuksista (ks. tarkemmin Vlasov ym. 2018). Laadun rakennetekijät ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä, joita määrittävät ja säätelevät esimerkiksi lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat. Laadun prosessitekijät ovat varhaispedagogiikan ydintoi-
mintoja ja yksikön pedagogista toimintakulttuuria kuvaavia tekijöitä, joilla on suora yhteys lapsen kokemuk-
siin.

Arviointityökalut on kehitetty yhteistyössä tutkijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. Kehitystyössä on huolehdittu siitä, että työkalut konkretisoivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja sisältävät tuoreimman

tutkimustiedon varhaiskasvatusta tukevista rakenteista sekä lapsen oppimista ja hyvinvointia edistävästä pedagogisesta toiminnasta.

Valssi on kehitetty palvelemaan erikokoisia ja -tyyppisiä organisaatioita. Tämän vuoksi esimerkiksi arviointityökaluja ei voi muokata ennen arviointia tai sen aikana. Sen sijaan arviointiprosessia itsessään voidaan soveltaa organisaation omiin tarpeisiin parhaiten sopivaksi. Arviointiprosessi on suunniteltu toteutettavaksi koko organisaatiossa, mutta työkaluja voidaan hyödyntää myös kevyemmin. Päiväkodin johtajat voivat esimerkiksi tulostaa arviointilomakkeita omalle henkilöstölleen pedagogisen toiminnan reflektoinnin tueksi. Lomakkeita ei kuitenkaan saa jakaa oman organisaation ulkopuolelle. Lisätietoa Valssin käyttöehdoista ja arviointityökalujen tekijänoikeuksista löytyy Valssin wikisivuilta.

2. Arviointi on osa laadunhallintaa

Valssilla toteutettava arviointi on osa varhaiskasvatustoimijan laadunhallintaa. Varhaiskasvatus on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä ja myös tärkeä osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Laadukas varhaiskasvatus on tärkeää ensisijaisesti lapselle, lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille. Järjestäjillä on vastuu tuottaa laadukkaita varhaiskasvatuspalveluita myös huoltajille ja kuntalaisille.

Valssi ja siihen liitettyjen arviointityökalujen avulla toteutettu arviointi perustuu kehittävän arvioinnin periaatteisiin sekä itsearviointiin. Kehittävä arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista, ja sen keskeisenä päämääränä on toiminnan kehittäminen tuotetun tiedon pohjalta ([Moitus & Kamppi 2020](#); [Vlasov ym. 2018](#)). Arviointiprosessin aikana arviointiin osallistuville tahoille luodaan monipuolisia tilaisuuksia osallistua ja vaikuttaa arvioinnin suunnitteluun, arviointitiedon tuottamiseen sekä tulosten tulkintaan. Lisäksi osallistujille tarjotaan palautetta toimintansa kehittämisen kohteista ja vahvuuksista sekä autetaan heitä tunnistamaan olemassa olevia hyviä käytänteitä.

Kehittävä arviointi perustuu arvioinnin toteuttajan ja osallistujan väliseen luottamukseen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että arviointiin osallistuvilla on mahdollisuus kertoa avoimesti omia näkemyksiään arvioinnista nousseista onnistumisista ja kehittämistarpeista. Luottamuksellisuus perustuu yhteisesti jaettuun käsitykseen siitä, että arvioinnissa tuotettua tietoa hyödynnetään ensisijaisesti osallistujien itsearviointiin ja toiminnan kehittämisen tukena.

2.1. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan keskeiset elementit

Ennen Valssin käyttöönottoa on tärkeää pysähtyä tarkastelemaan oman organisaation laadunhallinnan kokonaisuutta ja sen keskeisiä elementtejä. Tarkastelussaan toimija voi hyödyntää esimerkiksi Karvin laatimaa Koulutus ja kasvatusalan laadunhallinnan elementit -julkaisua (2023). Toimiva laadunhallinta auttaa yhtenäistämään toimintatapoja ja jakamaan vastuuta organisaation sisällä sekä tukee organisaation avoimeen vuorovaikutukseen kannustavan toimintakulttuurin rakentumista (Karvi 2023).

Kuva 1. Laadunhallinnan keskeiset elementit. Kuvio on julkaisusta laadunhallinnan keskeiset elementit (Karvi 2023).

Ennen Valssin käyttöönottoa ja arviointityökalun valintaa jokaisessa organisaatiossa on tärkeää kirkastaa itselleen se, kuinka Valssi otetaan osaksi laadunhallinnan kokonaisuutta. Arvioinnin kohteiden valinta, Valssin avulla syntyneen tiedon hyödyntäminen sekä osapuolien osallisuutta vahvistava keskustelu arvioinnin sisällöistä tulee kytkeä olemassa oleviin laadunhallinnan rakenteisiin. Tällä tavalla varmistetaan, että Valssin avulla tehtävä arviointi ei jää irralliseksi organisaation muusta laatutyöstä ja sen tuottaman tiedon vaikutus pinnalliseksi. Valssiin on laadittu oma työkalu erityisesti organisaation laadunhallinnan ja toiminnan systemaattisen kehittämisen arviointiin. Tätä työkalua voi hyödyntää muiden työkalujen tavoin osana Valssia hyödyntävää arviointiprosessia, jolloin prosessin päätteeksi laaditaan tulosten pohjalta keskeiset vahvuudet ja kehittämisen kohteet. Työkalua voi toisaalta hyödyntää kevyemmin osana Valssin käyttöönottoa siinä vaiheessa, kun sovitaan Valssiin liittyvistä vastuualueista. Työkalua voi myös hyödyntää jatkuvan laatutyön kehittämisen tukena ja muistilistana keskeisistä laadunhallinnan elementeistä.

Laadunhallinnan lähtökohtana ovat **varhaiskasvatusorganisaation toiminnalle asetetut tavoitteet**, joihin organisaation johto ja henkilöstö sitoutuvat. Ilman yhteistä päämäärää toimintaa ei voida kehittää haluttuun suuntaan. Tavoitteiden määrittely alkaa laadukkaasti toiminnan määrittelystä, jota varten varhaiskasvatustoimijan tulee kirkastaa itselleen perustehtävänsä, arvopohjansa ja toimintansa päämäärä. Varhaiskasvatuksen kansallinen perustehtävä ja arvopohja määritellään varhaiskasvatuslaissa (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022). Tavoitteiden määrittelyä arvioinnin näkökulmasta tukee myös Karvin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirja (Vlasov ym. 2018).

Tavoitteiden määrittelyssä on tärkeää yhdistää kansalliset tavoitteet ja velvoitteet sekä toimijan oma strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma. Tavoitteet toiminnalle olisi hyvä laatia yhteistyössä henkilöstön ja sidosryhmien kesken, jotta niistä tulee merkityksellisiä ja kaikki voivat paremmin sitoutua niiden tavoitteluun. Tavoitteet voidaan kuvata ja konkretisoida esimerkiksi paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, jota päivitetään säännöllisesti.

Laatutyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että varhaiskasvatusorganisaation johto sitoutuu laadunhallinnan kokonaisuuden luomiseen, hyödyntämiseen ja kehittämiseen. **Toimiva laadunhallinta on keskeinen johtamisen apuväline, jonka avulla johto saa tärkeää tietoa toiminnan toteuttamisesta ja sitä säätelevistä rakenteista.** Toimivan laatutyön tulisi olla johdettua, mutta myös yhteistä ja jaettavaa. Laatutyön viemistä osaksi arkea edistää selkeä vastuunjako ja tehtävänkuvien määrittely. Laadunhallinnalle täytyy myös luoda pysyviä rakenteita ja selkeitä prosessikuvauksia. Tällaisia toimintamalleja voivat olla säännöllisesti kokoontuva laaturyhmä, erilaiset palautetilaisuudet tai päiväkodeissa järjestettävät vanhempainillat. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnasta vastaavan ryhmän kokoaminen tukee vastuun jakamista organisaation sisällä ja auttaa työntekijöitä löytämään oman roolinsa organisaationsa laatutyössä. Ryhmä voi sisältää ylimmän johdon lisäksi esimerkiksi kehittämisestä ja arvioinnista vastaavia henkilöitä, päiväkodin johtajia sekä eri ammattiryhmiä edustavia henkilöstön jäseniä. Laaturyhmän tehtävänä voi olla esimerkiksi laadunhallinnan kokonaisuuden kehittäminen ja ylläpitäminen, kuten prosessikuvausten laatiminen ja niiden vaiheittainen toteuttaminen sekä toimintaohjeiden ja paikallisten asiakirjojen laatiminen. Ryhmä voi tukea ja edistää henkilöstön ja päiväkodin johtajien kiinnittymistä laatutyöhön ja huolehtia huoltajien ja muiden sidosryhmien osallisuudesta prosesseissa.

Varhaiskasvatuksen laadun seuraaminen, arviointi ja kehittäminen edellyttävät vahvaa tietopohjaa, jota päivitetään säännöllisesti. Tietoa voidaan kerätä esimerkiksi Valssilla joko pedagogisen toiminnan toteutumisesta tai toimintaa tukevista rakenteista. Valssilla tuotettua tietoa voidaan syventää esimerkiksi huoltajille suunnatuilla asiakastytyväisyyskyselyillä sekä keräämällä lasten kokemuksia ja toiveita lasten ikä- ja kehitysvaiheen huomioivia menetelmiä ja monipuolista dokumentointia hyödyntäen. On tärkeää, että tietoa kerätään suunnitelmallisesti ja ennalta valituista kohteista. Tiedon keräämistä ja hyödynnettävyyttä tulisi ajoittain tarkastella myös kriittisesti. Tiedonkeruut tulisi esimerkiksi suunnitella ja toteuttaa siten, etteivät ne kuormita henkilöstöä ja tai huoltajia kohtuuttomasti. Kerätty tieto tulisi olla käsiteltävissä ja hyödynnettävissä mahdollisimman tehokkaasti arvioinnin ja kehittämisen tukena, esimerkiksi yhteenvetojen ja arviointitulosten muodossa. Lisäksi tiedon pohjalta laadituista kehittämistoimista ja niiden seurannasta tulisi viestiä arvioinnin osallistujille ja sidosryhmille mahdollisimman laajasti.

Laadunhallinnan kehittämisen kulmakivenä voidaan pitää **osallisuuden rohkaisevaa toimintakulttuuria,** jolla voidaan tukea henkilöstön, huoltajien, lasten ja ulkoisten sidosryhmien osallistumista arviointiin ja kehittämiseen. Johdon ja laaturyhmän tulisi tarjota eri tahoille vaikutusmahdollisuuksia, mikä vahvistaa heidän sitoutumistaan laatutyöhön sekä Valssilla toteutettuihin arviointeihin, tulosten määrittelyyn ja toiminnan kehittämiseen. Valssin tueksi kehitetty arviointiprosessi pohdinta- ja arviointikeskusteluineen tukee yhteisen ymmärryksen muodostamista vallitsevasta toimintakulttuurista ja auttaa sitoutumaan sen kehittämiseen ja muuttamiseen. Vaikutusmahdollisuuksien lisäksi organisaation on huolehdittava avoimuuden ja luottamuksen ilmapiiristä. Arvioinnin osallistujilla tulee olla mahdollisuus tuoda vapaasti esiin laadunhallintaan liittyviä, eriäviäkin näkemyksiään. Heidän tulisi pystyä myös luottamaan siihen, että näkemykset otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Laadunhallinnassa muutokseen tähtäävä kehittäminen on **jatkuva prosessi, jossa suunnittelu, toiminta, arviointi ja kehittäminen seuraavat toisiaan.** Toiminnan jatkuvan parantamisen mallin tarkoituksena on auttaa organisaatioita luomaan toimintakulttuuria, jossa toiminnan kehittäminen on hallittua ja systemaattista.

Laadun ylläpitämisen lisäksi tämä malli saa organisaatiossa aikaan muutoksia. Onnistuneessa laadunhallinnassa muutokset johtavat toiminnan kehittämiseen, mikä tarkoittaa varhaiskasvatusorganisaatiossa esimerkiksi hyväksi havaittujen käytänteiden tunnistamista ja jakamista henkilöstön kesken. Muutokset voivat kuitenkin johtaa myös ei-toivottuihin lopputuloksiin, joihin puuttuminen edellyttää nopeaa reagointia, avointa keskustelua ja ratkaisujen löytämistä yhdessä. Toimivan laadunhallinnan näkökulmasta on välttämätöntä, että kehittämistoimenpiteitä seurataan systemaattisesti ja organisaatiossa pystytään ennakoimaan myös ulkopuolelta tulevia muutoksia.

2.2. Kehittävä arviointi Valssissa

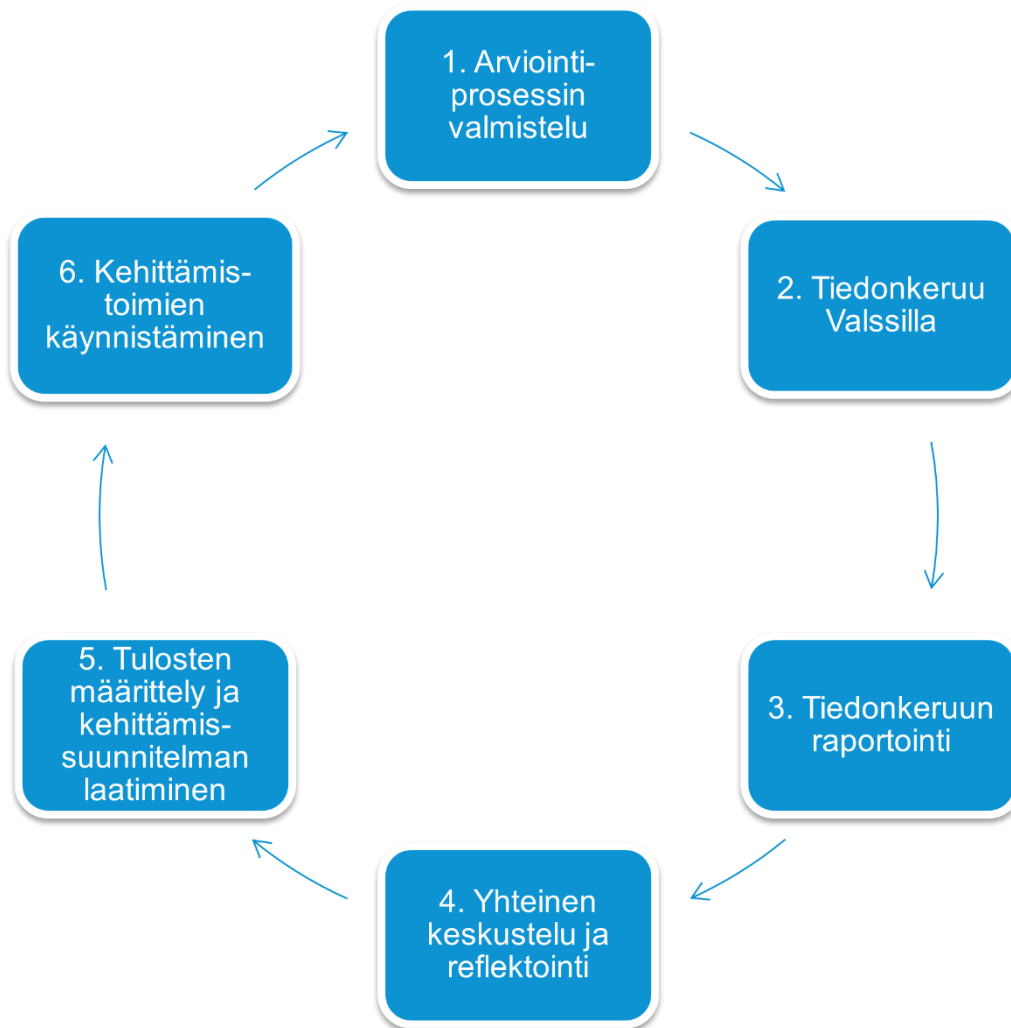
Tässä käsikirjassa kuvattu, Valssia hyödyntävä arviointiprosessi on suunniteltu siten, että toimintaa kehitetään aktiivisesti koko arviointiprosessin ajan ja sen eri vaiheissa. Arviointi ei ole vain tiedon keräämistä tai tulosten kiteyttämistä. Se on prosessi, jossa korostuu arviointiin osallistuvien tahojen keskinäinen vuorovaikutus ja eri kokoonpanoilla käytävät keskustelut. Yhteiset keskustelut lisäävät ymmärrystä arvioitavasta teemasta, tekevät siitä merkityksellistä ja vahvistavat osallisuuden tunnetta. Päiväkodeissa käydyt pohdinta- ja arviointikeskustelut antavat henkilöstölle mahdollisuuden vaikuttaa arviointiprosessin kulkuun ja kehittämistoimien suunnitteluun.

Arviointiprosessin aikana varhaiskasvatuksen pedagogiikan tai päiväkodin toimintakulttuurin arviointiin liittyviä keskusteluja käydään esimerkiksi lapsiryhmien henkilöstön kesken. Vastaavasti palveluiden rakenteisiin liittyvät keskustelut käydään kuntien ja yksityisten palveluntuottajien varhaiskasvatuksen johtoryhmissä tai koko organisaation laaturyhmässä. Keskusteluissa on tavoitteena tunnistaa omaan toimintaan tai toimintaa ohjaaviin rakenteisiin liittyviä vahvuuksia ja kehittämisen kohteita. Vahvuuksien ja kehittämisen kohteiden pohtiminen auttaa tunnistamaan ja jakamaan jo omissa olevia hyviä käytäntöjä sekä kehittämään uusia käytäntöjä yhteisöllisesti. Arvioinnissa muodostetun tiedon jakaminen ja yhteinen käsittely eri kokoonpanoilla on tärkeää, koska se on mahdollisuus vastaanottaa palautetta omasta työstä.

Arvioinnin aikana laaditaan kehittämistoimenpiteitä, joita seurataan ja tarvittaessa myös muutetaan. Kehittämistoimenpiteiden laatimisen ohella on hyvä sopia myös siitä, miten kehitystä seurataan ja milloin arvioitavan teeman äärelle palataan arviointiprosessin päättymisen jälkeen. Seuranta voidaan tehdä Valssilla esimerkiksi toistamalla jo toteutettu arviointi tietyn ajan kuluttua. Kehittämistoimenpiteiden säännöllinen seuranta tekee arvioinnin vaikuttavuutta näkyväksi ja mahdollistaa kehittämisen suuntaamisen joustavasti eri tahojen, kuten lasten, huoltajien ja henkilöstön tarpeisiin. Arvioinnin aikana tuotetaan raportteja ja yhteenvedoja, joiden pohjalta muodostetaan lopulta kunnan tai yksityisen palveluntuottajan lakisääteiset arviointitulokset.

3. Valssin hyödyntäminen arviointiprosessissa

Valssin käyttöönoton tueksi suunniteltu arviointiprosessi on joustava ja tarkoituksena on, että jokainen organisaatio toteuttaa prosessia siten, että se tukee omaa arviointi- ja kehittämistyötä. Karvin ehdotusta arvioinnin vaiheista voi hyödyntää omassa organisaatiossa kokonaisuudessaan, tai sen osia voi yhdistää omiin, toimiviksi todettuihin arviointiprosesseihin. Eri vaiheiden toteuttamisen kestot ovat arvioita, joiden tarkoituksena on auttaa hahmottamaan sitä, kuinka paljon aikaa arviointiin on suunnilleen hyvä varata.

Kuva 2. Valssia hyödyntävän arviointiprosessin vaiheet.

Valssia hyödyntävä arviointiprosessi voidaan hahmottaa kuuden päävaiheen kautta: 1. Arviointiprosessin valmistelu, 2. Tiedonkeruu Valssilla, 3. Tiedonkeruun raportointi, 4. Yhteinen keskustelu ja reflektointi, 5. Tulosten määrittely ja kehittämissuunnitelman laatiminen ja lopulta vaihe 6. Kehittämistoimien käynnistäminen. Eri käyttäjäroolit (pääkäyttäjä, toteuttaja, vastaaja) ovat mukana kaikissa vaiheissa omalla tavallaan ja Karvi on laatinut ohjeita jokaisen vaiheen toteutuksen tueksi. Jokainen toimija päättää kuitenkin itse tarkemmin sen, miten prosessin vaiheet toteutetaan. Arviointiprosessille on hyvä varata aikaa useampi kuukausi, jotta jokainen vaihe voidaan toteuttaa laadukkaasti. Karvin suositus on, että yhden toimintavuoden aikana

toteutetaan 1–2 arviointia, esimerkiksi yksi laadun prosessitekijöiden työkalulla ja yksi rakennetekijöiden työkalulla.

3.1. Arviointiprosessin valmistelu

- Laadunhallinnasta vastaava taho, esimerkiksi laaturyhmä valmistelee arviointiprosessin ja päättää arvioinnin kohteen.
- Laaturyhmä tutustuu Valssin sisältöihin ja arvioinnin vaiheisiin. Arvioinnille laaditaan suunnitelma ja aikataulu. Tunnistetaan kaikki tahot, jotka osallistuvat arvioinnin vaiheisiin.
- Kaikkia arviointiin osallistuvia tiedotetaan arvioinnista ja heitä perehdytetään omaan rooliinsa (henkilöstö, päiväkodin johtajat, johto). Kaikille kirkastetaan itsearviointin periaatteita ja vahvistetaan arviointiosaamista.
- Varmistetaan, että arvioinnin toteuttamisen edellytykset ovat kunnossa: Varda-tietojen tulee olla ajan tasalla ja arviointiprosessin läpivientiin tulee olla riittävät resurssit.
- Vaiheeseen on hyvä varata vähintään 1 kuukausi aikaa ennen seuraavan vaiheen aloittamista.

Valssilla toteutettavat arvioinnit ovat osa jokaisen varhaiskasvatusorganisaation laadunhallinnan kokonaisuutta. Laadunhallinnasta vastuussa olevan ryhmän on tärkeää olla aktiivisesti mukana Valssilla toteutettavan arvioinnin organisoinnissa. Arviointeja suunniteltaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi vuosikelloa, jolla arviointiin ja kehittämisen rakenteita ja systemaattisuutta voidaan vahvistaa. Arvioinnin kohteen valikoituminen tulee pohjautua monipuoliseen aikaisempaan tietoon siitä, mitkä aiheet ovat ajankohtaisia. Lisäksi tulisi pyrkiä varmistumaan siitä, että aiheiden kehittäminen on tärkeää kaikille osapuolille.

Laaturyhmän tehtäväksi voidaan antaa arviointiprosessin organisointi ja prosessin tukeminen. Valmisteluvaiheessa laaturyhmän on hyvä tutustua suunnitelmallisesti Valssissa oleviin arviointityökaluihin, Karvin tarjomiin oheismateriaaleihin sekä arviointiprosessin eri vaiheisiin. Valssilla toteutettavaa arviointia sujuvoittaa, jos laaturyhmä laatii suunnitelman arvioinnin toteuttamiseksi ja jakaa vastuut sekä konkreettiset työtehtävät esimerkiksi Valssin pääkäyttäjille. Kun arviointiprosessille määritellään aikataulu, siihen on hyvä jättää väljyyttä. Tällä tavalla arviointi voi mukautua organisaatio- tai päiväkotitasoisiin muuttuviin tilanteisiin helpommin. Arviointiprosessin valmisteluvaiheessa erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että organisaation Varda-tiedot ovat ajan tasalla. Jos Varda-tiedoissa tai tietojen siirtymisessä on virheitä, arviointilomakkeita ei voida lähettää vastaajille Valssissa.

Kaikkia arviointiin osallistuvia tahoja on tärkeää tiedottaa arvioinnin aikataulusta ja antaa heille mahdollisuus valmistautua omaan rooliinsa. Esimerkiksi toteuttajien eli päiväkodin johtajien on tärkeää kirjautua Valssiin, tutustua arvioitavaan teemaan ja työkaluun ja tarkistaa, että heidän päiväkotinsa henkilöstön tiedot näkyvät Valssissa oikein. Päiväkodin henkilöstön kanssa on tärkeää keskustella Valssin arviointiprosessin ja itsearviointin periaatteista sekä suunnitella ja varata aikaa kyselyyn vastaamiselle ja yhteiselle keskustelulle. Myös

muita osallisia (esim. johto, muut asiantuntijat, päiväkodin johtajat) on tärkeää informoida ja varmistaa, että kaikilla on jaettu käsitys siitä, miten arvioinnin vaiheet etenevät.

Valssilla tehtävän itsearvioinnin kohteena on päiväkotien toimintakulttuuri ja pedagogiikan toteuttaminen tai organisaation toiminta ja toiminnan mahdollistavat rakenteet. Vastaajia ovat arviointityökalusta riippuen joko henkilöstö, päiväkodin johtajat tai ylempi johto, tai nämä kaikki. Vaikka lapset ja huoltajat eivät käytä Valssia, heidän osallisuuttaan arvioinnissa voidaan suunnitella yhdessä. Lasten kokemukset ja toiveet on tärkeää huomioida osana varhaiskasvatuksen arviointia sellaisilla tavoilla, jotka sopivat heidän ikä- ja kehitystasolleen. Lapsilla on oikeus ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa sellaisilla tavoilla, jotka tukevat kokonaisuudessaan lasten osallisuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Lisätietoa lasten osallisuudesta varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa löytyy esimerkiksi Karvin vuonna 2022 laatimasta julkaisusta ([Linkki](#)).

3.2. Tiedonkeruu Valssilla

- Pääkäyttäjällä ottaa arviointilomakkeen käyttöön Valssissa. Laadun rakennetekijöiden arvioinnissa lomakkeita on sekä henkilöstölle että johdolle ja asiantuntijoille.
- Jos lomake on tarkoitettu lapsiryhmän henkilöstölle, pääkäyttäjällä ottaa lomakkeen käyttöön päiväkodeille. Sen jälkeen toteuttajat lähettävät lomakkeen eteenpäin oman päiväkotinsa henkilöstölle.
- Jos vastaajina on muita tahoja (päiväkodin tai koko organisaation johto, laaturyhmän jäseniä) pääkäyttäjällä lähettää lomakkeen näille vastaajille.
- Kaikilla vastaajilla on määräaikaan asti aikaa vastata lomakkeisiin. Vastaaja saa oman vastauksensa yhteenvedon halutessaan sähköpostiin.
- Vaiheeseen varattava aika on noin 3–4 viikkoa

Valmisteluvaiheen jälkeen Valssilla toteutetaan tiedonkeruu yhdellä tai useammalla arviointilomakkeella. Tiedonkeruun seuraavat vaiheet ovat hieman erilaiset riippuen siitä, mitä aihetta arvioidaan ja ketkä vastaavat lomakkeisiin.

Arviointilomake, johon vastaa vain lapsiryhmän henkilöstö (laadun prosessitekijöiden työkalut).

Laadun prosessitekijöiden työkaluja ovat esimerkiksi vuorovaikutuksen sensitiivisyys ja ilmaisuuden tavat, leikki, ympäristö- ja kestävyyskasvatus ja fyysinen oppimisympäristö.

Tiedonkeruu alkaa, kun pääkäyttäjällä ottaa Valssissa työkaluun liittyvän arviointilomakkeen käyttöön päiväkodeille. Toteuttajat, eli päiväkodin johtajat, lähettävät Valssissa arviointilomakkeen eteenpäin johtamansa päiväkodin tai päiväkotien henkilöstölle. Jokainen henkilöstön jäsen vastaa lomakkeeseen yksilöllisesti työsähköpostiinsa lähetetyn linkin kautta. Henkilöstön vastaaminen ei edellytä kirjautumista Valssiin. Vastaajien Varda-tietojen on oltava ajan tasalla, jotta lomakkeet voidaan lähettää vastaajille.

Henkilöstöllä on pääkäyttäjän määrittelemään määräaikaan asti aikaa vastata arviointilomakkeeseen. Vastaamisen jälkeen työntekijä saa vastauksestaan yhteenvedon sähköpostiinsa, ja työntekijä voi halutessaan hyödyntää yhteenvetoa arvioinnin seuraavissa vaiheissa. Arvioinnin laaturyhmä, pääkäyttäjät ja toteuttajat varmistavat, että työntekijöillä on mahdollisuus tutustua arviointilomakkeeseen huolellisesti ja vastata siihen rauhassa. Lomakkeen voi tarvittaessa tulostaa henkilöstölle etukäteen tutustuttavaksi.

Arviointilomake, johon vastaa useampi taho (laadun rakennetekijöiden työkalut)

Laadun rakennetekijöiden työkaluja ovat esimerkiksi laadunhallinnan kokonaisuus, lapsen tuen paikalliset linjaukset sekä täydennyskoulutus ja ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Kun vastaajina ovat muut kuin päiväkodin henkilöstö, pääkäyttäjä lähettää vastauslinkin itse Valssiin kirjoittamiinsa vastaajien sähköpostiosoitteisiin. Lomakkeen lähettäminen ei vaadi sitä, että vastaajan tiedot olisivat Vardassa. Vastaajia voivat olla esimerkiksi päiväkodin johtajat, koko organisaation johto ja asiantuntijat tai laaturyhmän jäsenet. Kaikki vastaajat vastaavat arviointilomakkeeseen itsenäisesti ja he saavat vastauksestaan yhteenvedon sähköpostiinsa.

Joidenkin työkalujen lomakkeisiin vastaa sekä varhaiskasvatuksen lapsiryhmän henkilöstö että muut vastaajat. Näissä tilanteissa toteutetaan molemmat vaiheet: pääkäyttäjä lähettää lomakkeen muille vastaajille, ja sen lisäksi aktivoi lomakkeen päiväkodeille. Toteuttajat lähettävät lomakkeen eteenpäin henkilöstölle kuten laadun prosessitekijöiden työkalujen kohdalla.

Pääkäyttäjien ja laaturyhmän vastuulla on koordinoida ja seurata tiedonkeruun edistymistä, tarjota tukea toteuttajille ja mahdollistaa se, että kaikki vastaajat voivat osallistua tiedonkeruuseen. Toteuttajien vastuulla on koordinoida tiedonkeruun etenemistä omassa päiväkodissa ja mahdollistaa se, että mahdollisimman moni henkilöstöstä voi vastata kyselyyn. Henkilöstön vastuulla on vastata kyselyyn totuudenmukaisesti ja valmistautua jo tässä vaiheessa keskustelemaan arvioinnin teemoista lapsiryhmän henkilöstön kanssa.

3.3. Valssilla toteutetun tiedonkeruun raportointi

- Arviointiraportti muodostuu tiedonkeruun päättymisen jälkeen. Raportti muodostuu erikseen jokaisen lomakkeen vastauksista. Vastausraportti muodostuu aina toimijatasolla, ei päiväkotitai toimipaikkatasolla.
- Raporttia ei muodostu, jos lomakkeeseen on vastannut alle viisi vastaajaa.
- Pääkäyttäjä voi tarkastella raporttia taustamuuttujien perusteella suodatettuna, jos taustamuuttujaa kohden on vähintään viisi vastaajaa.
- Vaiheeseen varattava aika on noin 1–2 viikkoa.

Kun tiedonkeruu on päättynyt, vastauksista muodostuu toimijatasoinen raportti. Raporttia voi tarkastella kaikki pääkäyttäjät ja toteuttajat, ja sen voi ladata pdf-tiedostona. Raportti sisältää kuvioita, jotka kuvaavat sitä, kuinka vastaajien vastaukset ovat jakautuneet jokaisen väittämän kohdalla. Koko raporttiin ja yksittäisiin väittämiin pätee vähimmäisvastaajamäärä, jolla varmistetaan, että vastaajia ei voida tunnistaa. Jos lomakkeeseen tai johonkin yksittäiseen väittämään on vastannut alle viisi vastaajaa, ei raporttia tai yksittäisen väittämän jakaumaa muodostu. Raportin tulkintaa on avattu laajemmin luvussa 4.1.

Valssilla kerätty arviointiaineisto, sen pohjalta tuotettu arviointiraportti sekä toimijan laatimat yhteenvedot ja arviointitulokset säilytetään järjestelmässä yhden vuoden ajan arvioinnin päättymisestä. Tämän jälkeen ne hävitetään. Jokaisella varhaiskasvatustoimijalla on rekisterinpitäjän oikeus omaan arviointiaineistoonsa. Jokaisen toimijan tulee siis itse tallentaa ja arkistoida edellä mainitut materiaalit Valssista ennen niiden hävitystä. Raportin sekä päiväkodin yhteenvedon ja toimijataso arviointitulokset saa ladattua Valssista. Arviointiaineisto luovutetaan pyydettyä ja sellaisessa muodossa, ettei yksittäisen vastaajan anonymiteetti vaarannu. Arviointiaineiston luovutuksesta vastaa Karvi.

3.4. Yhteinen keskustelu ja reflektointi

Raportista keskustelu laaturyhmässä ja johto- sekä organisaatiotasolla

- Laaturyhmä ja organisaation muu johto tutustuu ensin Valssissa muodostuneeseen raporttiin.
- Keskustelun jälkeen laaturyhmä sopii, miten ja millaisella aikataululla raporttia jaetaan ja käydään läpi organisaatiossa.
- Keskusteluja voidaan käydä eri kokoisissa ryhmissä ja organisaation eri tasoilla. Keskustelun tukena voidaan hyödyntää myös muuta arvioitavaan aiheeseen liittyvää tietoa.
- Keskusteluiden tavoitteena on luoda yhteistä ymmärrystä arvioitavasta aiheesta tarkastelemalla yhdessä siihen liittyvää tietoa ja näkökulmia. Lisäksi keskustelussa tunnistetaan arvioitavaan aiheeseen liittyviä vahvuuksia ja kehittämisen kohteita sekä tekijöitä, jotka näihin ovat yhteydessä.

Valssin tuottama tieto ei itsessään ole vielä arvioinnin tulos. Pelkkä määrällinen toimijatasoinen tieto ei pysty ottamaan huomioon kaikkia tekijöitä, jotka arvioitavaan aiheeseen liittyvät tai niitä erilaisia konteksteja, joissa arviointia tehdään. Jos tulokset määritellään vain johdon tasolla, on mahdollista, että kehittämistoimenpiteet eivät kohtaa niitä asioita, jotka varhaiskasvatuksen arjen tasolla nähtäisiin tärkeiksi kehittämisen kannalta. Lomakkeiden tuottamasta ja muusta aiheeseen liittyvästä tiedosta on tärkeää keskustella organisaation eri tasoilla. Lisäksi keskustelu tulisi kytkeä jokaisen keskusteluun osallistuneen työn kontekstiin. Tällä tavalla varmistetaan, että kaikkien tahojen ääni tulee kuuluviin mahdollisimman hyvin arvioinnin aikana. Silloin myös arvioinnin toimija- ja päiväkotitasoiset tulokset ja niistä johdettavat kehittämistoimenpiteet ovat kaikille mielekkäitä ja jotain, johon halutaan sitoutua.

Laaturyhmä aloittaa raportin läpikäynnin ensin yhdessä ja tarkastelee sen tuottamaa tietoa. Laaturyhmä keskustelee yhdessä arvioitavasta teemasta omien näkemystensä, arviointiraportin ja organisaation muun tiedon pohjalta. Keskustelun tukena voidaan hyödyntää esimerkiksi muuta arvioitavaan aiheeseen liittyvää tietoa, kuten aikaisempaa arviointi- tai tutkimustietoa sekä esimerkiksi asiakaspalautetietoa tai työhyvinvointikyselyjä. Jos raporttia ei muodostu esimerkiksi vähäisen vastaajamäärän takia, voidaan keskustelussa hyödyntää raportin sijaan arviointilomakkeen väittämiä.

Keskustelun jälkeen laaturyhmä sopii, miten ja millaisella aikataululla raporttia jaetaan ja käydään läpi organisaatiossa (lapsiryhmän henkilöstö, johtajat, organisaation asiantuntijat). Keskusteluja voi ja kannattaa käydä eri kokoisissa ryhmissä ja organisaation eri tasoilla. Keskusteluiden tavoitteena on luoda yhteistä ymmärrystä arvioitavasta aiheesta tarkastelemalla yhdessä siihen liittyvää tietoa ja näkökulmia. Lisäksi keskustelussa tunnistetaan arvioitavaan aiheeseen liittyviä vahvuuksia ja kehittämisen kohteita sekä tekijöitä, jotka näihin ovat yhteydessä.

Päiväkodin johtajien, aluetason johtajien tai asiantuntijoiden kanssa keskustelut voidaan käydä sellaisissa ryhmissä, jotka mahdollistavat kaikkien osallistumisen keskusteluun. Päiväkodin henkilöstön kanssa keskusteluja voidaan käydä esimerkiksi lapsiryhmän pohdintakeskustelujen ja päiväkodin arviointikeskustelun muodossa.

Pohdintakeskustelut lapsiryhmän henkilöstön kesken, kun arvioidaan laadun prosessitekijöitä

- Ennen raportin jakamista henkilöstölle henkilöstön on tärkeää saada keskustella arvioitava aiheesta omista lähtökohdistaan käsin. Tällä tavalla varmistetaan, että lapsiryhmän, yksittäisten lasten ja huoltajien tarpeet voidaan huomioida osana arviointia.
- Pohdintakeskustelusta ja sen toteutuksesta sovitaan yhdessä päiväkodin johtajan ja henkilöstön kesken. Lapsiryhmän henkilöstö voi pitää pohdintakeskustelun heti, kun kaikki ovat vastanneet arviointilomakkeeseen.
- Keskustelussa lapsiryhmän henkilöstö tarkastelee yhdessä arviointilomakkeen keskeisiä sisältöjä ja pohdintakysymyksiä. Keskustelussa voidaan hyödyntää muuta aiheeseen liittyvää tietoa, kuten aiempaa arviointitietoa, lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousseita tavoitteita tai huoltajien kanssa käytyjä keskusteluja.
- Keskustelun päätteeksi muodostetaan ryhmän omat vahvuudet ja kehittämisen kohteet, jotka jaetaan yhteisesti sovitulla tavalla päiväkodin johtajalle.

Kun arvioidaan laadun prosessitekijöitä ja vastaajina on varhaiskasvatuksen henkilöstö, voidaan arviointiin liittyvää keskustelua ja reflektointia käydä samaan aikaan eri tasoilla. Samaan aikaan kun laaturyhmässä ja johto- sekä organisaatiotasolla aloitetaan arviointiraportin tarkastelu ja reflektointi, voidaan päiväkodin lapsiryhmän henkilöstön kesken aloittaa arviointiin liittyvät pohdintakeskustelut. Pohdintakeskustelussa lapsiryhmän henkilöstö tarkastelee yhdessä arviointilomakkeen keskeisiä sisältöjä sekä miettii ryhmäkohtaisia vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Pohdintakeskustelut voi aloittaa heti, kun henkilöstö on vastannut arviointilomakkeeseen tai kun vastausaika on päättynyt. Tällä tavalla arvioinnin aihe ja lomakkeella olevat väittämät ovat tuoreessa muistissa. Pohdintakeskusteluihin voi osallistua, vaikka ei olisi voinut vastata arviointilomakkeeseen. Keskustelun päätteeksi muodostetaan ryhmän omat vahvuudet ja kehittämiskohteet, ja ne jaetaan päiväkodin johtajalle tueksi seuraavaa vaihetta varten. Pohdintakeskustelujen sisällöt on tarkoitettu vain päiväkodin oman arviointiprosessin tueksi, eikä niitä tallenneta Valssiin. Lapsiryhmän henkilöstön pohdintakeskustelujen suunnittelua ja toteutusta on avattu lisää luvussa 4.2.

Arviointikeskustelut päiväkotitasolla, kun arvioidaan laadun prosessitekijöitä

- Päiväkodin johtaja tutustuu määrälliseen arviointiraporttiin ja lapsiryhmien henkilöstön tuottamiin pohdintakeskustelujen tuotoksiin.
- Päiväkodissa järjestetään koko henkilöstön yhteinen arviointikeskustelu.
- Arviointikeskustelussa tutustutaan yhdessä toimijakohtaiseen määrälliseen raporttiin ja ryhmien pohdintakeskustelujen tuotoksiin.
- Tunnistetaan omalle päiväkodille tärkeitä ja yhteisiä teemoja.

- Päätetään yhteiset arviointiaiheeseen liittyvät vahvuudet, kehittämiskohteet ja tavoitteet.

Kun lapsiryhmän henkilöstön väliset pohdintakeskustelut on pidetty, voidaan järjestää päiväkodin arviointikeskustelu. Tämä voi olla esimerkiksi osa kehittämispäivää. Arviointikeskustelussa jaetaan ja tuodaan yhteen ryhmätasolla syntyneitä ajatuksia arviointiaiheeseen liittyvistä vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Lisäksi arviointikeskustelussa tutustutaan päiväkodin johtajan johdolla toimijatasolla Valsissa muodostuneeseen raporttiin.

Pääkäyttäjät ja arvioinnin laaturyhmä suunnittelevat arviointikeskustelun rungon ja tukevat päiväkodin johtajaa keskustelujen toteutuksessa. Päiväkodin johtaja puolestaan valmistelee ja suunnittelee yhteisen keskustelun tarkemman toteutuksen. Tavoitteena on tunnistaa päiväkodin omat vahvuudet ja kehittämiskohteet ja tunnistaa niiden yhteys raportin tietoon. On tärkeää, että päiväkodin johtaja on saanut etukäteen mahdollisuuden tutustua raporttiin ja ryhmien henkilöstön pohdintakeskustelujen tuotoksiin. Tätä varten hän on voinut saada raportin tulkintaan ja keskustelun suunnitteluun liittyvää tukea organisaatiolta, kollegoilta tai esimerkiksi varajohtajalta. Päiväkodin arviointikeskustelun suunnittelua ja toteutusta on avattu lisää luvussa 4.3.

3.5. Tulosten määrittely ja kehittämissuunnitelman laatiminen

Päiväkodin yhteenveto ja kehittämissuunnitelma, kun arvioidaan laadun prosessitekijöitä

- Yhteisen keskustelun pohjalta päiväkodin johtaja laatii oman päiväkotinsa osalta arvioinnin yhteenvedon.
- Yhteenvetoon kirjataan päiväkodin vahvuudet ja kehittämiskohteet ja konkreettinen suunnitelma siitä, mihin kehittämistoimia kohdistetaan ja kuinka niiden toteutumista seurataan.
- Yhteenveto kirjataan ja tallennetaan Valssiin.
- Pääkäyttäjät ja johto voivat tarkastella yhteenvetoa ja sitä voidaan jakaa esimerkiksi alue-
tasolla tai huoltajille.

Yhteisen keskustelun ja reflektoinnin päätteeksi laaditaan päiväkodin oma yhteenveto ja kehittämissuunnitelma. Yhteenvedossa kuvataan tiiviisti se, mitä tietoa arviointi on tuottanut, mistä asioista tultiin tietoisiksi arvioinnin avulla, mitkä ovat toiminnan vahvuudet ja mitä asioita halutaan yhdessä lähteä kehittämään. Yhteenveto sisältää myös tiiviin kuvauksen konkreettisista toimenpiteistä ja kehittämisen seurannasta ja sen aikataulusta. Toteuttajat kirjaavat valmiin päiväkodin yhteenvedon Valssiin ja tiedottaa pääkäyttäjää tai laaturyhmää, kun yhteenveto on tehty. Pääkäyttäjät voivat tarkastella kaikkien päiväkotien yhteenvetoja ja ladata ne kootusti Valssista. Pääkäyttäjät sopii laaturyhmän kanssa siitä, miten päiväkotien yhteenvetoja hyödynnetään osana toimijatasoisten tulosten muodostamista ja millaisia toimenpiteitä päiväkotien kehittämistoimet vaativat milläkin tasolla.

Yhteenvedossa voidaan tuoda tiiviisti esiin koko se prosessi, jolla arviointi on toteutettu, miten henkilöstön osallistuminen on mahdollistettu ja millaisia menetelmiä ja erilaista tietoa on hyödynnetty. Apukysymyksiä, joita voi hyödyntää päiväkotikohtaisen yhteenvedon laadinnassa ja prosessin reflektoinnissa:

Lyhyt kuvaus arvioinnin toteuttamisesta: Miten arvioitavaa aihetta käytiin läpi ja millaisia vuorovaikutusta tukevia menetelmiä siinä hyödynnettiin? Millaisia asioita keskustelun toteuttamisessa otettiin huomioon?

Arvioinnissa hyödynnetty aineisto: Millainen kokonaiskuva ja yleisvaikutelma lapsiryhmien henkilöstön kirjaamista vahvuuksista ja kehittämisen kohteista muodostui? Miten pohdinta- ja arviointikeskusteluissa hyödynnettiin lasten ja huoltajien näkemyksiä toiminnasta? (Tällä tarkoitetaan olemassa olevaa tietoa lasten ja huoltajien näkemyksistä; arviointia varten ei tarvitse kerätä varta vasten tietoa).

Arvioinnin keskeiset tulokset (vahvuudet): Mitä keskeisiä vahvuuksia henkilöstön kirjauksista nousi esiin? Miten nämä vahvuudet näyttäytyivät pedagogisessa toiminnassa ja sitä ohjaavissa rakenteissa?

Arvioinnin keskeiset tulokset (kehittämiskohteet): Mitä keskeisiä kehittämisen kohteita henkilöstön kirjauksista nousi esiin? Miten nämä kehittämiskohteet näyttäytyivät pedagogisessa toiminnassa ja sitä ohjaavissa rakenteissa?

Kehittämissuunnitelma ja toimenpiteet: Mitä konkreettisia kehittämistoimenpiteitä vahvuuksien ja kehittämisen kohteiden pohjalta voidaan tehdä? Miten näiden toimenpiteiden toteuttaminen mahdollistetaan sekä pedagogisen toiminnan että rakenteiden osalta?

Toimijatasen arviointitulosten laatiminen

- Toimijatasen arviointitulokset laaditaan sen jälkeen, kun yhteisen keskustelun pohjalta on tunnistettu eri tasolla arviointiin liittyvät keskeiset vahvuudet, kehittämis-kohteet ja toimenpiteet, joilla toimintaa halutaan lähteä kehittämään.
- Toimijatasolla tarkastellaan kaikkea arvioinnin aikana tuotettua tai siihen oleellisesti liittyvää määrällistä ja keskustelemalla tuotettua tietoa. Tähän sisältyy esimerkiksi Valssin tuottama raportti ja päiväkotien yhteenvedot.
- Tunnistetaan vahvuudet ja kehittämisen kohteet ja laaditaan arviointitulokset.
- Arviointitulokset sisältävät tiiviin kuvauksen arvioinnin vaiheista, hyödynnetyistä aineistoista, keskeisistä tuloksista ja konkreettisista kehittämistoimenpiteistä.
- Toimijatasen tulokset voidaan julkaista lakisääteisinä arvioinnin keskeisinä tuloksina.

Kun päiväkotien yhteenvedot on tallennettu Valssiin, laaditaan arvioinnin toimijatasoiset arviointitulokset. Pääkäyttäjä ja laaturyhmä organisoivat arviointiedon koostamisen ja reflektoinnin sekä laatii arviointitulokset ja kehittämissuunnitelman Valssiin. Arviointitulokset ovat muodoltaan samankaltainen yhteenvedo arvioinnista kuin päiväkotitasolla. Arviointituloksissa kootaan tiiviisti yhteen arvioinnin aikana niin arviointilomakkeiden kuin yhteisten keskustelujen avulla syntynyttä arviointitietoa. Arviointituloksissa kuvataan lisäksi, mitä kaikkea muuta arvioitavaan aiheeseen liittyvää tietoa arvioinnissa on hyödynnetty. Tätä voi olla Valssin avulla tuotetun tiedon lisäksi esimerkiksi asiakaskyselyiden tulokset, tai lasten ja huoltajien tuottamat näkemykset arvioinnin aiheista. Tämän kaiken tiedon pohjalta muodostetaan arvioinnin organisaatitasoiset vahvuudet ja kehittämiskohteet. Arviointitulokset sisältävät myös tuloksista johdetun konkreettisen kehittämissuunnitelman ja seurantasuunnitelman.

Toimijatasen arviointitulokset kirjataan Valssiin. Tämän jälkeen laaturyhmä voi tiedottaa tuloksista sekä organisaation sisällä että ulkopuolelle, ja aloittaa kehittämistyön suunnitelman mukaisesti. Toteuttajat voivat jakaa tulokset eteenpäin organisaatiossa sovitulla tavalla, hyödyntää tuloksia ja kehittämistoimia osana oman päiväkodin kehittämistyötä. Päiväkodin henkilöstö voi tutustua tuloksiin ja hyödyntää niitä osana oman lapsiryhmänsä kehittämistyötä.

Apukysymyksiä, joita voi hyödyntää toimijatasen arviointitulosten laadinnassa ja prosessin reflektoinnissa:

Lyhyt kuvaus arvioinnin toteuttamisesta: Miten arviointi toteutettiin? Oliko Valssilla toteutettu arviointi osa organisaation laajempaa arviointia? Millaisia asioita arviointiprosessin vaiheisiin sisältyi ja mitä niissä otettiin huomioon?

Arvioinnissa hyödynnetyt aineistot: Mitä aineistoja arvioinnissa hyödynnettiin? Millaisia aineistot olivat (toimijatasen raportit, päiväkotien yhteenvedot, asiakastyytyväisyyskyselyt, henkilöstökyselyt)? Miten aineistot linkittyivät toisiinsa?

Arvioinnin keskeiset tulokset (vahvuudet): Millaisia vahvuuksia arvioinnista nousi esiin toimija-, päiväkotij- ja ryhmätasolla? Miten nämä vahvuudet näyttäytyivät pedagogisessa toiminnassa ja sitä ohjaavissa rakenteissa?

Arvioinnin keskeiset tulokset (kehittämiskohteet): Millaisia kehittämiskohteita arvioinnista nousi esiin toimija-, päiväkotij- ja ryhmätasolla? Miten nämä kehittämiskohteet näyttäytyivät pedagogisessa toiminnassa ja sitä ohjaavissa rakenteissa?

Kehittämissuunnitelma ja toimenpiteet: Mitä konkreettisia kehittämistoimenpiteitä arvioinnin pohjalta voidaan tehdä? Miten näiden toimenpiteiden toteuttaminen mahdollistetaan eri tasoilla? Miten tuemme henkilöstöä kehittämistoimenpiteisiin sitoutumisessa?

Kehittämistoimenpiteiden seurantasuunnitelma: Miten yhdessä sovittujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkossakin?

4. Arviointitiedon tarkastelu ja kehittämisen käynnistäminen

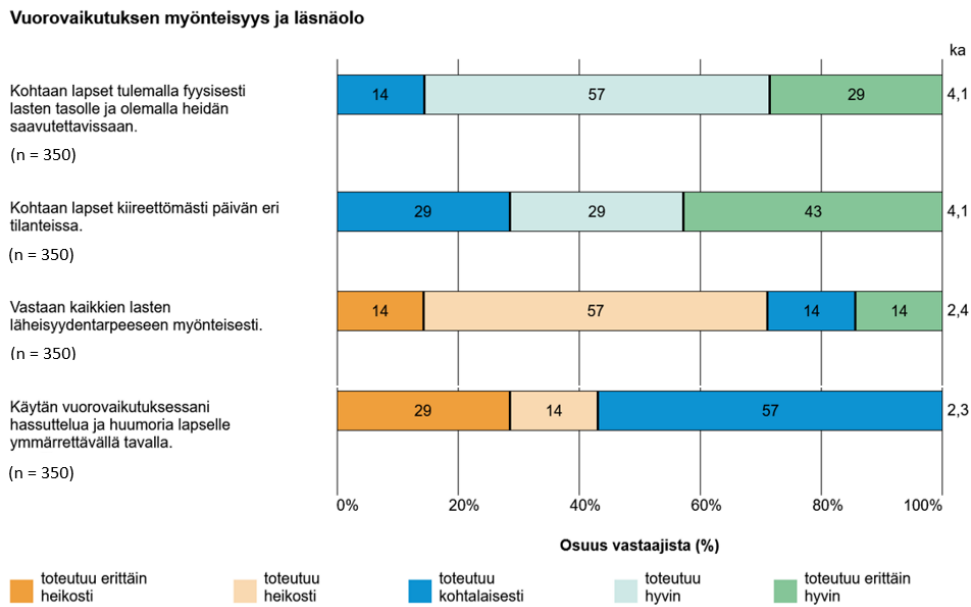
Valssilla tuotetaan monipuolista arviointitietoa, jota koostetaan määrällisestä ja keskustelemalla tuotetusta aineistosta. Erilaiset aineistot tukevat toisiaan ja tuottavat yhdessä arviointia ja kehittämistä syventävää tietoa. Tässä luvussa kuvataan sitä, miten Valssilla tuotettua tietoa voi hyödyntää kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti.

Valssilla toteuttava aineistonkeruu perustuu itsearviointiin, eli varhaiskasvatuksen johdon ja henkilöstön subjektiivisiin näkemyksiin varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta ja sitä tukevista rakenteista. Itsearvioinnilla tuotettu tieto soveltuu toiminnan kehittämiseen etenkin silloin, kun arviointiin osallistuvilla tahoilla on mahdollisuus keskustella tuotetusta tiedosta ja luoda yhteistä ymmärrystä. Tällöin osallistujilla on mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin jälkeen toteutettavaan kehittämiseen niin, että toimenpiteet vastaavat todellisiin tarpeisiin. Itsearvioinnilla tuotettu tieto ei kuitenkaan sovellu eri toimijoiden tai päiväkotien väliseen vertailuun tai paremmuusjärjestykseen asettamiseen. Arvioinnin luotettavuus heikkenee, mikäli tietoa hyödynnetään Valssin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen soveltumattomalla tavalla. Jos arvioinnin toteuttajien ja osallistujien keskinäinen luottamus vaarantuu, arvioinnin hyötyjä ei myöskään saavuteta kokonaisuutena.

4.1. Määrällisen arviointiraportin tulkinta

Valssi mahdollistaa laajojen tiedonkeruiden toteuttamisen organisaatioissa. Määrällinen aineisto kerätään henkilöstölle tai johdolle tarkoitetuilla arviointilomakkeilla, joista muodostuu Valssiin toimijakohtainen arviointiraportti. Arviointiraportti sisältää väittämäkohtaisia jakaumia ja keskiarvoja esimerkiksi huoltajien ja henkilöstön välisen kasvatusyhteistyön tai leikin toteutumisesta. On tärkeää tiedostaa se, että arviointiraportti ei ole arvioinnin lopullinen tulos. Määrällisen aineiston perusteella voidaan tunnistaa asioita, joiden henkilöstö tai johto arvioi toteutuvan hyvin. Toisaalta raportilta voidaan tunnistaa kehittämisen kannalta merkityksellisiä asioita, kuten sellaisia, joista vastaajat ovat melko erimielisiä tai joiden he arvioivat toteutuvan heikosti. Määrällisen raportin haasteena on kuitenkin se, ettei se paljasta yksityiskohtaisempia, päiväkotiin, lapsiryhmään tai yksittäiseen lapseen liittyviä merkityksellisiä tekijöitä. Määrällisen ja kriteeriperusteisen arvioinnin lisäksi on tärkeää tunnistaa myös muita lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tai toiminnan kehittämisen kannalta olennaisia asioita.

Toimijakohtaisella arviointiraportilla visualisoidaan arviointilomakkeen vastausten jakautumista ja hajontaa. Kuviossa 1 näytetään vasemmalla väittämän nimi ja väittämäkohtainen vastaajamäärä. Kuvion keskellä näkyy kunkin vastausvaihtoehdon prosenttiosuudet eri väreillä ja ne kuvaavat väittämän vastausvaihtoehtoja *toteutuu erittäin heikosti*, *toteutuu heikosti*, *toteutuu kohtalaisesti*, *toteutuu hyvin ja toteutuu erittäin hyvin*. Vastausvaihtoehdot vaihtelevat arviointilomakkeittain, mutta visuaalinen esitystapa on raportilla sama. Väittämän vastausten keskiarvo näkyy kuviossa oikealla.

Kuvio 1. Vastausten hajonta raportilla.

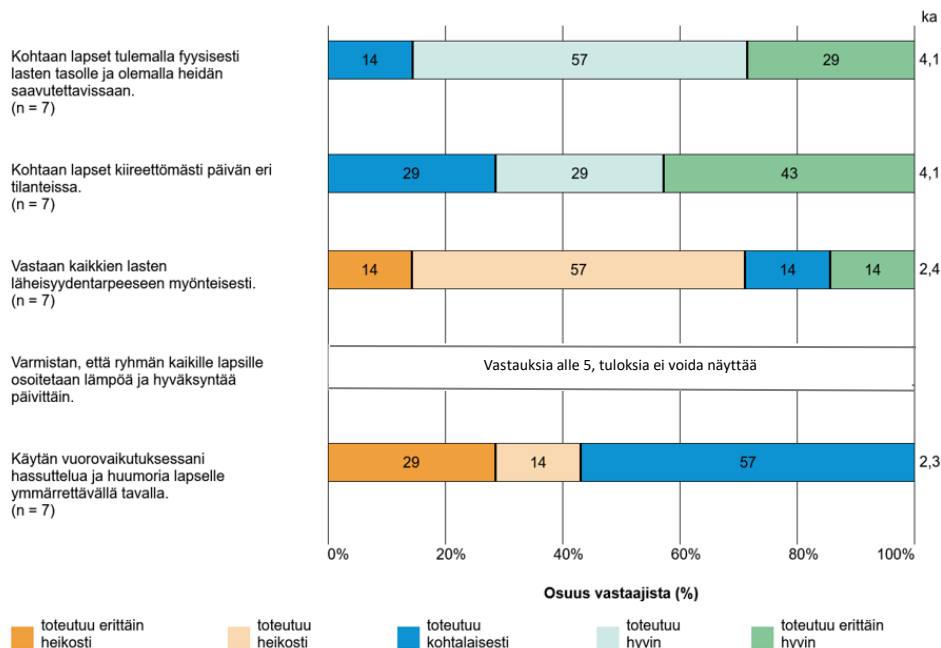
Kuviossa kiinnostavaa on vastausten hajonta, eli miten vastaajien arviot eroavat toisistaan. Kuviossa vastaukset ovat jakautuneet hyvin samankaltaisesti väittämän ”Kohtaan lapset tulemalla fyysisesti lasten tasolle ja olemalla heidän saavutettavissaan” vastausvaihtoehdon ”toteutuu hyvin” tai ”toteutuu erittäin hyvin” kohdalla, johon on vastannut peräti 86 prosenttia kaikista vastaajista. Tästä voidaan päätellä, että suurin osa vastaajista arvioi kyseisen väittämän sisältöjen toteutuvan toiminnassaan hyvin. Yhteisissä keskusteluissa voidaan pohtia esimerkiksi sitä, mikä väittämän kuvaamassa toiminnassa on hyvää. Henkilöstön kanssa voidaan keskustella lisäksi siitä, millaisilla käytännöillä lasten fyysinen kohtaaminen ja henkilöstön saavutettavuus mahdollistetaan arjen nopeatempoisissa ja vaihtuvissa tilanteissa.

Väittämän ”Vastaan kaikkien lasten läheisydentarpeeseen myönteisesti” vastausten hajonta on laaja ja vastaukset jakautuvat vaihtoehdoille toteutuu ”erittäin heikosti”, ”heikosti”, ”kohtalaisesti” tai ”erittäin hyvin”. Yhteisessä keskustelussa voidaan pohtia esimerkiksi sitä, mikä estää tai edistää lasten läheisydentarpeeseen vastaamista ja mistä erot vastaajien arvioissa voisivat johtua. On tärkeää pohtia sitä, miten varmistetaan, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa huomion.

Väittämässä ”Käytän vuorovaikutuksessani hassuttelua ja huumoria lapselle ymmärrettävällä tavalla” peräti 100 prosenttia vastaajista on arvioinut väittämän toteutuvan ”kohtalaisesti”, ”heikosti” tai ”erittäin heikosti”. Arvioitaessa henkilöstön ja lasten välistä vuorovaikutusta, syitä matalille arvioille voi olla useita. Jotkut vastaajat voivat olla hyvin harjaantuneita refleктоimaan omaa vuorovaikutustaan ja he kykenevät tarkastelemaan toimintaansa kriittisesti. Toisaalta vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavat aina myös rakenteelliset tekijät, jotka voivat hankaloittaa vuorovaikutusta tai vaikuttavat vastaajien arvioihin. Esimerkiksi siten, että henkilöstöllä

ei mielestään ole riittävästi aikaa kohdata yksittäisiä lapsia tai kiireessä huumori ja hassuttelu jäävät vähemmälle. Yhteisen keskustelun avulla voidaan tehdä näkyväksi arvioitavaan teemaan vaikuttavia moninaisia tekijöitä, tuottaa yhteistä ymmärrystä ja muodostaa näiden pohjalta kehittämistoimenpiteitä. On tärkeää tunnistaa se, mihin henkilöstö itse voi vaikuttaa ja se, milloin tarvitaan johdon tukea esimerkiksi rakenteiden tai resurssien vahvistamiseksi. Olennaista on, että keskustelemalla voidaan tuoda esiin erilaisia näkemyksiä väittämien sisällöistä ja niiden toteutumisesta arjen eri tilanteissa.

Vuorovaikutuksen myönteisyys ja läsnäolo

Kuvio 2. Väittämä, johon vastauksia on kertynyt vähemmän kuin viisi.

Arviointiraportti ja siinä olevat kuviot voidaan muodostaa vain, mikäli vastaajia on riittävä määrä. Väittämä, johon vastauksia on kertynyt vähemmän kuin viisi jää raportissa tyhjäksi. Tällä tavalla varmistetaan, ettei kukaan yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa raportilta. On myös hyvä muistaa, että mikäli vastaajia on vähän, yksittäinen vastaus voi saada suuren painoarvon vastausten hajonnassa ja vaikuttaa siten kuviosta tehtäviin tulkintoihin.

Pienissä organisaatioissa määrällisen tiedonkeruun ja raportoinnin sijaan arvioinnissa korostuvat laadulliset prosessit. Valsista ei ole mahdollista saada arviointiraporttia lainkaan, mikäli vastaajia on alle viisi. Henkilöstö ja johto voivat kuitenkin toteuttaa tiedonkeruun ja tuottaa yhteenvedot ja arvioinnin tulokset yhdessä keskustellen. Tällöin esimerkiksi huoltajilla kerättävä asiakaspalautetta voidaan mainiosti hyödyntää itsearvioinnin tukena.

4.2. Keskustellen tuotetun tiedon hyödyntäminen

Lapsiryhmän henkilöstön keskinäiset pohdintakeskustelut ovat tärkeä osa arviointiprosessia. Tällöin henkilöstöllä on mahdollisuus muodostaa yhteinen ymmärrys ryhmänsä toiminnan vahvuuksista ja kehittämisen kohteista sekä siitä, mitä arvioitava teema tarkoittaa oman lapsiryhmän ja siinä olevien lasten tai heidän huoltajiensa näkökulmasta. Pohdintakeskusteluissa tuotettu tieto tarjoaa päiväkodin johtajalle monipuolisempia näkökulmia ryhmien toiminnasta kuin vain määrällisesti tuotettu arviointitieto. Yhteinen keskustelu voi lisäksi kannustaa henkilöstöä pohtimaan ja tiedostamaan omaa toimintaansa suhteessa lapsiin, huoltajiin

ja muuhun henkilöstöön sekä käynnistää kehittämistä varsin luontevasti. On tärkeää, että keskustelun pääkohdat dokumentoidaan. Henkilöstön tuottaman tiedon perusteella johtajan on mahdollista muodostaa kokonaiskuva kaikkien päiväkodin ryhmien pedagogisesta toiminnasta.

Pohdintakeskustelun jälkeen ryhmien pohdintakeskusteluissa dokumentoitua tietoa jalostetaan koko päiväkodin henkilöstön kesken käytävässä arviointikeskustelussa. Arviointikeskustelussa on tärkeää hyödyntää kyseisen päiväkodin henkilöstön kannalta toimivia, keskinäistä vuorovaikutusta tukevia menetelmiä. Menetelmien valinnassa kannattaa huomioida esimerkiksi se, kuin kauan henkilöstö on työskennellyt yhdessä. Myös tuttuja, hyviksi havaittuja menetelmiä voidaan hyödyntää, jolloin uuden opetteluun sijaan energia voidaan ohjata itse keskusteluun. Päiväkodin yhteisessä keskustelussa henkilöstölle annetaan mahdollisuus tuoda esiin lapsiryhmissä esiin nousseita havaintoja ja ajatuksia. Parhaimmillaan keskustelussa syvennetään määrällisen arviointiraportin tarjoamaa tietoa ja pohditaan yhdessä, miten raportissa olevat arviot toteutuvat oman päiväkodin arjessa.

4.3. Kehittämistoimenpiteistä sopiminen

Keskustelun pohjalta muodostetaan päiväkodissa toteutetun arvioinnin yhteenveto. Yhteenvetoon kirjataan päiväkodin toiminnan vahvuudet ja kehittämisen kohteet sekä toiminnan kehittämissuunnitelma. Arviointikeskustelussa on hyvä pohtia, mitä voidaan säilyttää ennallaan ja mitä on tarve muuttaa. Kehittämistoimenpiteet voivat liittyä suoraan pedagogiseen toimintaan, kuten leikin havainnoinnin ja dokumentoinnin tukeamiseen. Tämä voi tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että henkilöstölle tarjotaan havainnointia ja dokumentointia tukevia menetelmiä ja välineitä, joiden hyödyntämiseen heille olisi hyvä tarjota koulutusta. Toisaalta kehittämistoimenpiteet voivat liittyä toiminnan rakenteisiin kuten lasten varhaiskasvatuksen aloitukseen. Lapsen varhaiskasvatuksen aloitusta ja tutustumista varten voidaan esimerkiksi luoda päiväkodissa selkeät rakenteet ja käytännöt, jotka tukevat henkilöstön toimintaa ja vahvistavat huoltajien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa.

Kehittämistoimenpiteistä sovittaessa tulisi katsoa tulevaisuuteen. Tarkoituksena on muodostaa rakenteiden vahvistamisen ja toiminnan kehittämisen kannalta realistisia tavoitteita, jotka on mahdollista saavuttaa lyhyellä tai pidemmällä aikavälillä. Yksinkertaisten ja konkreettisten tavoitteiden saavuttamiseen voi riittää kevyempi kehittämistyö, kun taas monipuolisemmat ja laajemmat tavoitteet voivat vaatia painokkaampaa kehittämistä ja organisaation eri tasoilta tulevaa panostusta. Mitä laajempia tavoitteet ovat, sitä selkeämmin niiden saavuttamisessa tulisi huomioida toimintaa tukeviin rakenteisiin kohdistuva kehittäminen.

Päiväkodin arvioinnin yhteenveto tekee näkyväksi henkilöstön ajatukset ja arviot pedagogisesta toiminnasta ja auttaa heitä sitoutumaan yhdessä sovittuihin kehittämistoimenpiteisiin. Yhteenvetoon jälkitarkastelu mahdollistaa hyvien käytäntöjen tunnistamisen sekä jakamisen ryhmien välillä. Yhteenveto voidaan myös esitellä huoltajille, pyytää heidän näkemyksiään siitä ja tarjota heille mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan. Arvioinnin yhteenvedot tulee laatia siten, ettei niistä voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Keskustelemalla tuotetun aineiston hyödyntäminen arviointiprosessissa on tärkeää, koska sen avulla voidaan syventää arviointitietoa sekä huomioida lasten, huoltajien ja henkilöstön tarpeet entistäkin kokonaisvaltaisemmin.

4.4. Jatkotoimenpiteet ja kehittämisen seuranta

Kun kehittämistoimenpiteistä on päätetty, on hyvä sopia myös kehittämisen seurannasta. Ensin tulisi päätää, miten sovittuja toimenpiteitä seurataan ja milloin niiden toteutumista käsitellään seuraavan kerran

yhdessä. Seuranta voidaan tehdä esimerkiksi keskustelemalla kehittämistoimenpiteiden toteutumisesta toimintakauden päätteeksi tai yhdessä sovitussa aikataulussa. Lisäksi voi olla hyödyllistä pohtia, millä kokoonpanolla keskusteluja käydään tulevaisuudessa. Seurantaryhmän kokoonpanoon vaikuttaa muun muassa se, koskettaako arviointi pedagogista toimintaa, sitä tukevia rakenteita, vai mahdollisesti molempia.

Päiväkodin johtajalla on keskeinen rooli kehittämistoimenpiteiden seurannassa ja hänen tehtävänsä on ohjata henkilöstön pedagogista keskustelua toiminnan jatkuvan kehittämisen kannalta olennaisten teemojen äärelle. Tämä edellyttää, että kehittämistoimenpiteet on jaettu konkreettisiksi tavoitteiksi, joiden toteutumisesta on ylipäätään mahdollista arvioida realistisesti. Kehittämistoimenpiteiden seurannassa on hyvä huomioida tehtyjen muutosten vaikutukset toimintaan ja sitä tukeviin rakenteisiin. Parhaimmillaan vaikutukset ovat myönteisiä ja tukevat toiminnan toteuttamista kokonaisvaltaisesti. Toisinaan arvioinnilla ja sitä seuraavalla kehittämisellä on ei-toivottuja vaikutuksia. Arvioinnin seuraukset tulee tunnistaa ja niihin tulee tarvittaessa puuttua.

4.5. Tavoitteena monipuolinen ja vaikuttava arviointi

Valssia hyödyntävän arviointiprosessin tavoitteena on monipuolinen ja vaikuttava arviointi. Ohjeet arviointiprosessin toteuttamiseksi sekä eri vaiheiden ajalliset kestot ovat suuntaa antavia. Tärkeää on, että jokainen organisaatio toteuttaa arviointia tavalla, joka tukee parhaiten oman toiminnan ja toimintaa tukevien rakenteiden kehittämistä. Arviointiprosessin suunnittelu ja ennakointi on tärkeää, jotta prosessin kaikille vaiheille on tarpeeksi aikaa ilman, että arviointi vie liikaa resursseja muulta tärkeältä työltä. Erityisesti kyselyihin vastaamiselle ja yhteiselle keskustelulle niin lapsiryhmissä, päiväkodeissa kuin laaturyhmässä ja johdon kanssa on syytä varata aikaa. Henkilöstön ja päiväkodin johtajien osallisuuden vahvistaminen edistää arvioinnin merkityksellisyyttä ja tukee koko organisaation sitoutumista kehittämiseen.

5. Lähteet

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. (2023). Koulutus- ja kasvatustalouden laadunhallinnan keskeiset elementit. Tiivistelmät 10:2023. <https://karvi.fi/publication/koulutus-ja-kasvatustalouden-laadunhallinnan-keskeiset-elementit/> (Luettu 7.6.2023.)

Moitus, S. & Kamppi, P. (2020). Kehittävä arviointi kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Tiivistelmät 8:2020. <https://karvi.fi/publication/kehittava-arviointi-kansallisessa-koulutuksen-arviointikeskuksessa/> (Luettu 16.2.2023.)

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:2a.

Rissanen, A. (2022). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa. Tiivistelmät 11:2022. <https://karvi.fi/publication/lasten-osallisuus-varhaiskasvatuksen-suunnittelussa-ja-arvioinnissa/> (Luettu 16.2.2023.)

Varhaiskasvatustaloudenlaki (540/2018).

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Julkaisut 24:2018. <https://karvi.fi/publication/varhaiskasvatuksen-laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset/> (Luettu 27.6.2023.)